

CITEVA ASPECTE PRIVIND CONTRIBUȚIA LOCUTORILOR JUD. DOLJ LA RĂZBOIUL DE INDEPENDENȚĂ

de CEZAR AVRAM și
TOMA RADULESCU

Războiul de independență, cum al dorințelor tuturor generațiilor, a constituit un nou și important prilej de emancipare și afirmare a tuturor românilor. Cucerirea dezideratului de veacuri a relevat în mod pregnant aportul maselor populare, rolul determinant jucat de acestea în obținerea crezului național, „dorința fermă de libertate și neamținare a poporului nostru”¹.

Situat în zona de desfășurare a armatei române, județul Dolj a constituit una din bazele de recrutare, aprovizionare și apărare, locuitorii doljeni sprijinind efectiv marele efort militar. Entuziasmul maselor populare, orășenești și țărănești, interesate în cucerirea independenței, a fost confirmat atât pe frontul de luptă, cât și în spatele frontului. Astfel din județul Dolj au fost rechiziționate cele mai multe care cu boi țărănești — 80 573², cereale — 5 874 033 kg dintre care : 1 909 900 kg grâu, 2 302 600 kg orz, 1 016 200 kg porumb, 645 433 kg mălai³. Doljul a ocupat locul doi între cele cinci județe ale istoricei provincii „Oltenia” în ceea ce privește donațiile și rechizițiile, în capete de animale (6 088 capete animale)⁴, locul I la alimente (1 076 061 kg)⁵ de altfel lucru menționat în „Monitorul oficial” din 6 aprilie 1877. Craiova era unul din centrele în care se găsea o comisie de supraveghere a rechizițiilor, trebuind ca aici să fie adunate obiectele rechiziționate din județul Gorj, Mehedinți, Romanși și Vilcea.

O entuziastă acțiune de strângere a ofrandelor s-a declanșat în Dolj (ca de altfel în întreaga țară), constituindu-se numeroase comitete și societăți de sprijinire a frontului : „Clubul tinerimii”, „Comitetul magistraturii”, „Comitetul doamnelor craiovene”. Învățătorii și profesorii, sătenii și orășenii din județ au donat pe durata războiului ofrande care se ridică la impresionanta sumă de 2 238 239 lei, dintre care 6 668 lei în bani⁶.

Grija populației pentru înzestrarea armatei este ilustrată de numeroase documente de arhivă ce atestă mulțimea obiectelor de îmbrăcăminte și lenjerie oferite în mod gratuit⁷. (La această categorie Doljul ocupă locul III pe țară⁸). Învățătorii craioveni au oferit salariul pe o lună pentru înzestrarea armatei, iar profesorii de la Liceul nr. 3 din

¹ Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, Edit. politică, București, 1975, p. 34.

² Arh. St. Craiova, fond Pref. jud. Dolj, dos. 241, 250 și 288/1877, f. 143—184.

³ Ibidem, dos. 297/1877 ; „Înainte”, an. XXXIII (1976), nr. 9 878 din 19 decembrie, p. 2 ; Alexandru Pencovici, Rechișițiunile și ofrandele pentru trebuințele armatei române în războiul din 1877—1878, București, 1879, p. 2—14.

⁴ „Ramuri”, an XIII (1976), nr. 12 (150), din 18 decembrie, p. 13 ; Oltenia. Studii și comunicări. Istorie, Craiova, 1974, p. 172. Grafic aflat în expunere — muzeul Olteniei Craiova.

⁵ Ibidem.

⁶ Arh. St. Craiova, fond. citat, dos. 288/1877, f. 147 ; Muzeul Olteniei. Istorie. Ghid. Craiova, 1976, p. 74.

⁷ Ibidem, dos. 4, 7, 237, 240, 261, 269/1877.

⁸ Ibidem.

Craiova au donat salariul pe 3 luni⁹. Comitetul magistraților din Craiova prin manifestul „Români și românce“ chema populația județului să sprijine războiul. „In valea Dunării tunul a reînviat ecoul străbun pentru apărarea sfintelor drepturi ale scumpei noastre — România“¹⁰.

Populația județului a contribuit din plin la construirea de adăposturi și cazărni pentru trupe, donând cărămizi, grinzi de lemn și mortar etc.

De asemenea profunde sentimente patriotice s-au concretizat în ajutorul dat în îngrijirea răniților. Existența a numeroase documente din care rezultă darurile, în special scamă necesară bandajelor (în august 1877 în depozitele craiovene existau strînse 5 520 dramuri de scamă, 50 bandaje și 100 fitluri¹¹) confirmă devotamentul populației și în special al femeilor ai căror fii sau soți fuseseră răniți în grelele lupte pentru înfringerea dușmanului; menționăm activitatea „Societății craiovene de binefacere“, „Comitetul doamnelor craiovene“, „Comitetul doamnelor germane“, în care activau entuziaste ca: Emma Theodorian, Maria Rosetti, Casinca Vlastos etc.

La 20 septembrie 1877, numai în Craiova funcționau 14 spitale de răniți și bolnavi cu o capacitate de 507 paturi, numărul lor ridicându-se la 20 pînă la sfîrșitul războiului și aproape 2 000 de paturi¹² (Spitalul „Independența“, „Maica Domnului — Roskówschi“, „Gară“, „Spitalul militar“, „Spitalul Golineanu“, „Spitalul Olteanu“, „Spitalul hotel Transilvania“ etc.). Craiova, potrivit ordinului din 28 decembrie 1877 al primului ministru I. C. Brătianu, va pune pe toată durata războiului la dispoziția armatei 2 000 de paturi¹³.

Conform ordinului nr. 787 din 6 aprilie 1877 s-a decretat mobilizarea generală în scopul asigurării granițelor țării împotriva unor eventuale atacuri din partea turcilor. În planul de mobilizare, Craiova reprezenta un important centru de recrutare, iar Dolj o zonă strategică — datorită în primul rînd poziției sale geografice.

În Oltenia la început au fost masate trupele Corpului I de armată ce în Dolj au ocupat poziții la Ciuperceni, Cetate, Desa, Rast, Poiana, Moțaței, Băilești, Galicca Mare, Negoiul, Bistret, Gighera, Bechet și în special la Calafat¹⁴. Calafatul, oraș cu populație de circa 3 500 locuitori, posedind 115 magazine pline cu griu, 270 păule cu porumb, aproape 1 000 capete de vite mari și circa 4 000 vite mărunte, reprezenta un important punct în sistemul defensiv al armatei române. Era primul război purtat de noi împotriva Turciei în care orașul ne aparținea. Aici în sistemul de fortificații se găseau instalate tunuri cu bătaie lungă dispuse în 6 baterii, aparținînd regimentelor 1 și 2 de artilerie și 7 baterii independente. De fapt de aici va porni primul proiectil ce vestea independența (ora 14,30 26 aprilie 1877, tunul nr. 1 seria 7, reglat de sublocotenentul Vasiliu Constantin din bateria „Ștefan cel Mare“, comandată de locotenentul Dinescu, răspunde celor 6 lovituri dușmane la ordinul maiorului Popescu Constantin). Tot aici la 14 iunie 1877 va cădea primul ofițer rănit, căpitanul Botez Ion, comandantul companiei a IV-a din batalionul de geniu. Calafatul fusese transformat într-o puternică fortificație, continuîndu-se linia bastională începută de turci în 1854 și construindu-se o a doua linie de redute-baterii la distanța de 1 200—1 500 m înapoia celeilalte. Ea cuprindea 13 redute-baterii la interval de 500—700 m una de alta. Întăriturile au fost construite de companiile II, III, IV ale batalionului de geniu ce trecuseră în drumul lor spre obiectivul Craiova¹⁵.

⁹ Ibidem, dos. 269/1877, f. 269, 672, 697.

¹⁰ Istoria Craiovei. Edit. Scrisul românesc, Craiova, 1977, p. 75.

¹¹ Arh. St. Craiova, fond Pref. jud. Dolj, dos. 297/1877, f. 256; „Înainte“, an. XXXIII (1977), nr. 9 938 din 2 martie, p. 2.

¹² Ibidem, dos. 269/1877; Istoricul războiului din 1877—1878. Participarea României la acest război, Institutul de Arte Grafice Carol Góbbel, București, 1896.

¹³ Ibidem.

¹⁴ T. C. Văcărescu, Luptele românilor în războiul din 1877—1878, Edit. Tipografiei Curții regale, București, 1886; Istoricul războiului din 1877—1878...;

¹⁵ Ibidem, p. 46—50.

Pe dealurile Bueovățului a existat un puternic centru de instruire. La Simnic (Craiova) a funcționat Comandamentul de supraveghere a executării podului de pontoane ce a fost amplasat la punctul Siliștioara de lângă Corabia. Pontoanele în număr de 120, precum și materialul auxiliar au fost executate în atelierele Școlii de meserii din Craiova cu sprijinul companiei I și a III-a, precum și cea de pontonieri a batalionului de geniu. Terminându-se confecționarea materialului, în 24 iulie a început transportul spre Corabia. Prima etapă pe Jiu în jos pînă la Gîngiova, iar cea de a doua de la Gîngiova la Bechet cu ajutorul carelor. De aici pe Dunăre pînă la Siliștioara cu ajutorul șlepurilor. O parte din materialele auxiliare au fost transportate direct cu ajutorul carelor la Corabia¹⁶.

Fiii Doljului au înscris numeroase exemple de patriotism, la Plevna, Rahova, Smîrdan, Inova și Vidin, acoperindu-se de glorie nepieritoare. Au căzut 500 de morți și răniți, dintre care 257 au fost morți¹⁷. 41 de localități ale județului au dat ofranda supremă de sînge : Craiova, Segarcea, Calafat, Bechet, Băilești, Maglavit, Risipiți, Hunia, Secui, Florești, Galicea, Orădelul, Vîrvor, Nedeia, Calopăr, Plenița sînt doar cîteva. Succint, subliniem doar cîteva nume ale acelor care au murit pentru patrie : sublocotenent Verbiceanu Vasile — Craiova ; sergent Dumitrescu Ștefan — Craiova, sergent Dumitrache Ion — Segarcea ; caporal Croitoru Dumitru — Unirea ; soldat Tătaru Barbu — Malu Mare ; soldat Mitrică Stancu — Băilești ; soldat Dumitru Pîrvu — Piscu ; soldat Bistriceanu Nicolae — Rast ; doctorii Mihai Stănescu și Ștefan Radovici — Craiova etc.¹⁸. Pentru faptele de vitejie de pe cîmpul de bătăie numeroase decorații românești („Virtutea militară“, „Trecerea Dunării“, „Apărătorii Independenței“), precum și ordine și medalii rusești au fost acordate luptătorilor doljeni. De exemplu, într-un singur batalion „I Vinători“ ostașii din județ aveau 77 medalii „Apărătorii Independenței și 26 medalii „Trecerea Dunării“¹⁹.

La 11 mai 1908, în Craiova ia ființă „Societatea veteranilor grade inferioare din Oltenia“, cu ostași care au luat parte la războiul de independență (Societatea mai purta numele de „Smîrdan“). Ea avea peste 230 de membri înscrși la prima întrînire²⁰.

Din rîndul luptătorilor înregimentați în efortul de obținere a idealului s-au evidențiat ofițeri, soldați și cetățeni ai județului, nume ce constituie azi o pildă de omenie și abnegație. Din mulțimea lor, desprindem doar cîțiva pe care încercăm, succint, să-i prezentăm cu această ocazie : maiorul Stan Amărășteanu și căpitanul Alexandru Urziceanu, doi ofițeri ce au dovedit bravură, curaj, dorința de a-și vedea patria liberă și independentă, colonel Ștefan Fălcoianu, colonel Constantin Olteanu, Gheorghe Chițu, Eugeniu Carada, Elefteric Cornetti, Constantin Carianopol, Ioachim C. Drăgescu, cetățeni ai Doljului ce prin faptele lor au dat dovadă de eroism, au mobilizat și încurajat ostașii în clipele de grele încercări.

Mayorul Amărășteanu Stan, fiul ciobanului Florescu Matei (zis Matei Ungureanu), ce venise în 1820 din satul Săliștea Hunedoara în comuna Amărăștii de Jos — Dolj, s-a născut în 1831 în Amărăștii de Jos, decedînd la 12 martie 1912. A plecat voluntar în armată la 17 ani, efectuîndu-și mai tîrziu studiile la Școala militară, iar în 1863 reușind la examenul de selecție, în urma căruia a fost avansat la gradul de sublocotenent. Fiind luat la războiul de independență, a dat dovadă de curaj și pricepere, faptele sale de armă fiind elogiate în necrologul din ziarul „Virtutea militară“ nr. 139 din 16 aprilie 1912. Căpitanul Amărășteanu a pătruns în fruntea companiei sale printre primii în rceduta Grivița 2. În lupta de la 12 ianuarie 1878, dată la Smîrdan, s-a distins prin

¹⁶ Regimentul 2 Pionieri, 75 de ani de existență : 1860—1935, București, 1935, p. 32.

¹⁷ Arh. St. Craiova, fond Pref. jud. Dolj, dos. 10/1878 ; T. C. Văcărescu, op. cit.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Istoria Craiovei..., p. 78 ; Arh. St. Craiova, fond Pref. Dolj, dos. 10/1878, f. 62

²⁰ Statutele Societății Veterinarilor, grade inferioare din Oltenia. „Smîrdan“. Craiova, Craiova, 1908.

faptele de curaj și devotament. Permanent „în fruntea companiei sale, sub ploaia de gloanțe și șrapnare, a înaintat pînă în interiorul satului, unde a ajuns cu 21 soldați rămași în viață, cucerind mai multe trofee de la turci“. Într-o scrisoare trimisă de pe front familiei observăm dorința acestui ofițer ca „România, înrobită și jecmănită ani mulți“ de turci, să-și „scuture stăpînirea“ pentru a putea să meargă pe calea dorită de vitejii neamului, calea liberă și independentă. „Liberi fiind, vom putea să ne vedem de rosturile noastre cînd ne vom întoarce în țară“ — scria el într-o scrisoare datată cu 27 decembrie 1877. Pentru faptele sale de vitejie a fost felicitat personal pe cîmpul de luptă de comandantul oștirii române, citat în mai multe ordine de zi, decorat cu mai multe medalii și ordine militare: „Semnul onorific de argint“, pentru serviciul militar de 18 ani împliniți, „Semnul onorific de aur“, pentru serviciul militar de 25 de ani împliniți, cavaler al ordinului „Steaua României“, medalia „Virtutea militară“, crucea „Trecerea Dunării“, medalia „Apărătorii independenței“ și medalia „Comemorativă rusă“. Pentru faptele lui de eroism, oștirea i-a schimbat numele din Florescu în Amărășteanu — după denumirea comunei natale, fotografia lui fiind trecută în albumul apărătorilor independenței. În anul 1908 i s-a conferit gradul de maior²¹.

Din vechea Bănie (Craiova) a plecat să-și apere țara și căpitanul Alexandru Urziceanu, comandantul escadronului I din Regimentul 5 Călărași. Intrat în armată în anul 1860, înregimentat în diviza comandată de generalul Cerchez, căpitanul Urziceanu a fost o pildă vie pentru soldații ce-i avea sub comandă. Într-un raport expedit la 23 decembrie 1877, în urma ordinului 1853, către statul major al diviziei, Urziceanu raporta: „Afiindu-mă lângă Cneje și Rahova am constatat că întreg ținutul este ocupat de dragonii și infanteria rusă. Furaje și hrană nu se găsesc. Am luat contact cu inamicul, nu avem pierderi. După informațiile pe care le dețin, consider că în următoarele zile voi procura cele necesare, executînd ordinul dvs. Vă rog să binevoiiți a ordona domnului comandant al Regimentului 5 de călărași pentru a trimite bani, pentru hrana ce trebuie procurată. Ofițerii și tot escadronul sînt ca un singur om“. Observăm starea de spirit a soldaților și procedura reglementară de procurare a celor necesare de la populația locală. Conform ordinului nr. 183 din 6 ianuarie 1878 aflăm că escadronul I Călărași, împreună cu comandantul, s-a distins în ciocnirile cu dușmanii. „Vă transmitem mulțumiri pentru felul și curajul pe care l-ați dovedit capturînd 15 soldați turci“. Urmărind ordinele primite de la regiment și divizie semnate de generalul Cristodor Cerchez, colonelul Agiu și maiorul Parachivescu (comandantul Regimentului 5 Călărași) aflăm pe lângă faptul că trupele române își procurau „productele prin rechiziții în bani în regulă, dacă nu veți găsi pe acolo productele turcești“, că Regimentul 5 Călărași a luat parte activă la luptele de la Plevna, Rahova și Vidin, distingîndu-se prin curaj și fapte de arme. Într-un ordin sc comanda: „deplasați-vă pînă pe dealurile din nord de Cneje și azvîrliți-i pe turcii ce-i aflați acolo“. Într-un altul semnat de maiorul Parachivescu, observăm dorința soldatului român, care, deși rănit, nu vrea să părăsească lupta, pe camarazii săi: „Trimiteți soldatul rănit la spital, chiar cu forța de nu se va supune. Poate să moară și e păcat, a lovit pe turci și l-a luat prizonier pe ofițerul lor. Va fi și decorul“. Începînd cu 6 ianuarie 1878, căpitanul Urziceanu va fi pus la dispoziția colonelului Cantili, ocupîndu-se cu aprovizionarea diviziei. „Pentru ziua de 25 decembrie 1877, cu oamenii escadronului dvs. veți procura prin bani carne de porc și furaje pentru întreaga divizie“. Din alte documente observăm că Urziceanu primea și însărcinări importante, fiind de multe ori preferat de către statul major al diviziei și regimentului. „Trimite un om delegat cu un ofițer pe care să-l pot trimite cu depeșă și scrisori la Lom-Palanca. De preferat pe căpitanul Urziceanu“, scria un ordin semnat de generalul Cerchez trimis maiorului

²¹ Documente originale aflate în posesia lui Stoenescu Justinian, Corabia; fotocopiile și acte legalizate aflate în arhiva de documente a Muzeului Olteniei.

Paraschivescu. „Trimite pe căpitanul Urziceanu cu 6 călărași la Podul de lemn ca să primească pe comandantul Belgradului“, spunea colonelul Agiu într-un ordin trimis aceluiași maior Paraschivescu. În urma unui ordin cu semnătura maiorului Paraschivescu, căpitanul Urziceanu se va deplasa la 31 decembrie 1877 către Lorlevaz, unde trebuia să întâlnească regimentul, aducându-i „hrană și furajele necesare“. Dintr-o scrisoare trimisă de pe front către soția sa la data de 3 noiembrie 1877, luăm cunoștință de starea de spirit a căpitanului Urziceanu, cu dorința sa vie de a învinge dușmanul : „copilașul nostru Alexandru... va crește în libertate. Tăticul lui nu-l va face de ris, va lupta pentru el“. În câteva scrisori primite de în soția sa găsim cuvinte de îmbărbătare : „noi sîntem bine, tu fă-ți datoria“. Pentru faptele sale de arme căpitanul Alexandru Urziceanu avea să fie decorat cu medalia „Virtutea militară“, cu crucea „Trecerea Dunării“ și medalia „Apărătorii Independenței“. În 10 august 1878 i se va conferi „Semnul onorific de argint“²².

În decembrie 1877, prin înaltul ordin de zi, armata română capătă o nouă organizare. Colonelul Ștefan I. Fălcoianu devine șeful statului major general al armatei operative. Colonelul Fălcoianu are o activitate multiplă, ocupîndu-se cu un mare simț de responsabilitate de operațiile militare, de organizarea unităților militare, de acțiunile de cooperare cu armata aliată rusă, de ambulanțele sanitare, de aprovizionare etc. El este acela care în 12 decembrie 1877 decide mutarea cartierului general din Verbița la Lom-Palanca (14 decembrie începe această acțiune). Conduce comanda de marș de la Komorevo la Gigen—Crușevo—Ostroveni—Rahova (15—19 decembrie).

Ca șef al statului major general, Fălcoianu se ocupă de activitatea medicilor pe front, de îngrijirea răniților. De multe ori, așa cum aflăm din jurnalul de campanie al lui Zaharia Petrescu, era văzut împreună cu soția lui, care făcea parte din conducerea Crucii Roșii, la capătul răniților pe front, la ambulanțele în spatele frontului. În 25 decembrie 1877, semnează ordinul statului major general, prin care i se făcea cunoscut generalului Haralambie — comandantul Corpului de vest — organizarea serviciului sanitar al acestui corp. De asemenea, el este acela ce a organizat serviciile sanitare de la Lom-Palanca și Rahova. Pedepsește aspru neregulile constatate la spitalele Diviziei a H-a. Colonel Fălcoianu este distins cu numeroase ordine și medalii pentru faptele lui de vitejie. În anul 1883 devine general. Între anii 1884—1886 îl găsim titularul ministerului de război. Generalul Ștefan I. Fălcoianu a scris o istorie a Războiului pentru independență. Acest fiu al Olteniei a fost membru al Academiei Române²³.

Un alt craiovean, Constantin Olteanu a comandat pe tot timpul războiului cu gradul de colonel gărzile naționale civice din toată Oltenia. Garda națională craioveană și olteană s-a evidențiat prin disciplină și devotament, fiind citată prin ordin de zi pe întreaga țară²⁴. Pe front, cu arma în mînă, au luptat și alți 2 olteni : Elefterie Cometti și Constantin Carianopol.

Elefterie Cornetti a dat dovadă de frumoase fapte vitejești, de un cald simțămînt prietenesc față de tovarășii de arme bulgari. El avea să primească mai tîrziu de la locuitorii Tetevenilor o diplomă de mulțumire semnată de primar, consilieri și epitropi. „În trecutul nostru de tristă memorie, cînd poporul bulgar gemea de o cruntă sclavie, uitat de lume, cînd în țara noastră domnea ignoranța, ...Dumneavoastră și iubitul și veneratul vostru părinte ați aruncat în orașul Teteveni o scînteie de lumină, fondînd prima școală de fete... prin aceasta vă exprimăm domniei voastre recunoștința și mulțumirile noastre“²⁵.

²² Arhiva de documente a Muzeului Olteniei, dosar Urziceanu, inv. 14 891—14 906.

²³ Ibidem, Documente referitoare la generalul Fălcoianu.

²⁴ Ibidem, Documente referitoare la Constantin Olteanu.

²⁵ Ibidem, Documente aparținînd fondului Cornetti.

Constantin Carianopol, bunicul soției generalului locotenent în rezervă Marin Olteanu, acela ce și-a făcut stagiul militar în 1836 într-un regiment de cavalerie și a luptat ca locotenent cavalerist în războiul de independență, a dat dovadă de mult eroism la cucerirea cetății Rahova.

Un aport deosebit în războiul din 1877—1878 l-a adus și medicul progresist craiovean Ioachim C. Drăgescu, originar din Transilvania, venit în Oltenia și deținând în perioada războiului funcția de medic primar al județului Dolj. În spitalele de răniți din Craiova, precum și în deplasările de pe front a dat dovadă de mult umanism pentru oamenii ce luptau și apărau cauza lor dreaptă. „Este aproape o lună de când am plecat din Craiova, o lună de când repar trupuri de viteji“ — scria el într-o scrisoare către soția sa datată cu 18 noiembrie 1877. „Ce lucruri minunate, ce putere și bărbăție, ce inimi de viteji au acești urmași ai lui Mihai“. Despre doctorul Drăgescu se găsesc fraze vibrante în ziarul „Curentul literar“, în revista italiană „Rosegna Stolo-Romēna“. În revista „Familia“ condusă de I. Vulcan, la rubrica „Cronica războiului“, în 1877—1878 se publică o corespondență specială din Oltenia semnată de C. Drăgescu. „Capitala Olteniei de la un timp încoace înfățișează o privescătoare superbă. O mișcare febrilă și un impuls de viață extraordinară, o veselie agitată, cum n-a circulat poate de secole în piepturile oltenilor... simțim că trăim, sintem mindri de a fi născuți români, sintem orgolioși de oștirea noastră... Infanteria și cavaleria, dorobanții și superbi roșiori toți sint animați de cel mai sfânt patriotism, toți pleacă la fruntarii încununați de flori și cîntînd. Curajul străbun a reînviat. Spiritul lui Mihai și Ștefan cel mare însufleștețse juna și brava noastră oștire“ — scria Drăgescu în revista „Familia“ apărută în 29 aprilie 1877. Cu puțină atenție observăm nu numai entuziasmul existent în Craiova, dar și patosul, dăruirea și patriotismul medicului transilvănean prin naștere, oltean prin locul de muncă, român prin simțăminte și origină²⁶.

Nu putem să nu amintim, deși succint, activitatea și numele a doi craioveni — Gheorghe Chițu și Eugeniu Carada, atunci cînd vorbim de anii 1877—1878.

Gheorghe Chițu (1828—1897) s-a născut la Oboga-Romanați într-o familie de meșteșugari. Și-a făcut studiile la Școala centrală din Craiova, apoi le-a continuat la Colegiul Sf. Sava; a activat în Oltenia în calitate de comisar al revoluției din 1848. După aceea a fost silit să fugă la Viena unde a făcut studii de drept. Legat trainic de Craiova s-a reîntors în orașul avînturilor sale generoase pentru a i se dedica în calitate de: întîiul său primar, președinte de tribunal, procuror la Curtea de apel, primul decan al baroului doljean, redactor al ziarului „Vocea Oltului“, animator al ideii fondării unui teatru la Craiova, întemeietor al Școlii comerciale, școlii de meserii și școlii normale. În anii 1877—1878 îl găsim ca ministru în cabinetul Brătianu, ca președinte al Comitetului de organizare a manifestațiilor pentru independență la Craiova — în calitate sa de membru important al urbei —, cu suflul lui caracteristic pe care nu odată l-a arătat. În seara zilei de 9 mai, venind la Craiova din Paris, cu oprire de cîteva ore în București, de la o tribună improvizată a ținut un înflăcărat discurs: „A sosit clipa frați în ale durerii să arătăm prietenilor și dușmanilor și nouă înșine, că nu am uitat pe morții noștri, să arătăm că știm ce vrem: o țară liberă“. După aceea împreună cu mulțimea la lumina torțelor a defilat „într-un general entuziasm pe străzile Craiovei, pînă dimineața la ora 5. „Se întîmplau aceleași lucruri ca în 1857 și 1859“ — nota un martor ocular al acestor evenimente. Ca ministru, a făcut deplasări pe front, continuînd să țină o strînsă legătură cu municipalitatea craioveană și personalitățile de aici, urmărind activitatea desfășurată în sprijinul frontului. Cînd s-a aflat în străbuna Bănie — în timpul războiului —, la tribună, pe stradă sau cluburi, a însuflețit tot timpul masele cu puternicul său

²⁶ Ibidem, Corespondența Ioachim C. Drăgescu.

patriotism, cu vibranta și emoționanta sa dăruire, Gheorghe Chițu, prin laptele lui, și-a înscris numele în galeria aceluia care și-au dedicat viața propășirii neamului²⁷.

Craioveanul Eugeniu Carada a adus apodictic un real folos cauzei drepte a poporului. El a fost acela ce „cu pălăria de fetru pe cap, fără blană și căciulă“, văzut aproape zilnic la Cartierul general, consultat continuu de Brătianu, a ales punctul de montare a podului de la Siliștioara — după ce patrulase 2 săptămâni cu vasul „Rîndunica“. Locotenent colonel în garda națională craioveană, s-a ocupat de aprovizionarea trupelor, a participat la atacul din 7 noiembrie de la Rahova cu arma în mână refuzînd atît „Virtutea militară“, cît și gradul de general conferit de comandantul armatei și Consiliul de Miniștri. La Paris, Londra și Berlin, investit cu împuterniciri speciale, a contactat diferite personalități, pledînd cauza dreaptă a românilor. Eugeniu Carada (1836—1910) și-a făcut instrucțiunea la Craiova, urmînd cursurile Colegiului Național și ale Institutului L. C. Raimond — luînd lecții particulare cu Gh. Chițu. A fost unul dintre cei mai inimoși agenți unioniști care au activat la Craiova. Surghiunit pentru convingerile sale a trebuit să părăsească Craiova, dar s-a întors cu bucurie în orașul natal, dîndu-i sprijin în cele mai importante inițiative politice și culturale. Perioadei craiovene i-a corespuns o bogată activitate literară, realizarea a peste 15 drame, comedii — unele dintre ele cu un bogat conținut patriotic. În viața politică a slujit interesele partidului liberal, dovedind luciditate, onestitate, patriotism. În același timp a avut limite și contradicții dictate de apartenența sa de clasă²⁸.

Moment de importanță crucială în istoria patriei, cucerirea independenței de stat marchează începutul unei etape noi, definitive, la el contribuînd din plin locuitorii județului Dolj, în zona de acțiune sau în spatele ei, în haină militară sau în dulamă țărănească, de țîrgoveți — orășan, bărbați sau femei, tineri sau vîrstnici.

QUELQUES ASPECTS CONCERNANT LA CONTRIBUTION DES HABITANTS DU DÉP. DE DOLJ À LA GUERRE D'INDÉPENDANCE

R é s u m é

La conquête de l'indépendance d'état, un moment d'importance décisive dans l'histoire de notre patrie, marque le commencement d'une nouvelle étape, définitive. A ce moment ont contribué fortement les habitants du département de Dolj, sur le front ainsi qu'à l'arrière du front.

En employant de matériaux d'archives et une série de documents inédits, les auteurs essayent de mettre en relief l'apport de certaines personnalités du département de Dolj qui, étant animées de sentiments patriotiques ont contribué, avec leurs actions, à l'obtention de leur conviction depuis toujours : l'Indépendance.

Gh. Chițu, E. Carada, le général Fălcolanu, le commandant Stan Amărășteanu, le capitaine Urziceanu, ne sont que quelques noms qui méritent d'être mentionnés dans le livre d'or de la nation.

²⁷ *Ibidem*, *Invățămîntul comercial la Craiova, 1877—1877*, Manuscris, p. 21—22 ; T. C. Văcărescu, *op. cit.*

²⁸ *Ibidem* ; Constant Răutu, *Eugeniu Carada. Omul și opera (1836—1910)*. Edit. „Ramuri“ Craiova, 1940, p. 192—212.